Kredi kartları

Salih Sütçüoğlu: "1- Günümüzde ticaret yapanların müşteri hizmetinde pos cihazı (kredi kartı cihazı) kullanmaları neredeyse bir zorunluluk oldu. Bunun dinî durumu nedir? Kredi kartı cihazı kullananların, parayı zamanından önce almak için bankaya ödedikleri komisyon faiz sayılır mı? Bankaya komisyon ödeyip parayı önceden almak caiz olur mu? 2- Vade farkı caiz midir?"

Eskiden esnaf ödünç alış veriş yapmak isteyen müşteriler için bir defter tutardı. Müşteri, günü geldiğinde başta anlaştığı rakam üzerinden ödemeyi yapar ve defterden borcunu sildirirdi. Müşteri borcunu zamanında ödemediğinde ise, esnafın artık huzursuz günleri ve uykusuz geceleri başlardı. Çünkü müşteriyi üzmeden parasını almak apayrı bir marifet işi olup çıkıyordu.

Günümüzde bu defterler artık tarihe karıştı ya da karışmak üzeredir. Bu defterler yerine şimdi, adına pos makinesi veya kredi kartı çekme cihazı denilen elektronik beyinler kullanılıyor. Ve bu beyinler ile yapılan ticarete ve alış verişe de bankalar güvence veriyor.

Aslında bu işten hiç şüphesiz bankalar 'kârlı' çıkıyor. Çünkü esnaf parasını gününden önce almak istediğinde, adına komisyon dediği bir para bindiriyor; müşteri ödemeyi zamanında yapmadığında müşterinin ana borcuna otomatik faiz bindiriyor. Vs. Müşterinin ödemeyi gününde yapması için süre vermek ve bu süreyi faizin dışında tutmak sûretiyle ise uygulamayı geniş tabana yaymış ve meşrûlaştırmış oluyor. Uygulamanın defter tutmaya oranla daha garantili olması ve günü geldiğinde müşteriyle yüz göz olmadan ve gecikme de olmaksızın parasını alabilmesi, esnaf açısından işin cazip tarafı.

Aslında yapılan işlem müşteriye ödünç alış veriş imkânı sunmaktan ibaret. Bu, peşin bir alış veriş değildir; bunu baştan tesbit ve teslim edelim. Burada yapılan işleme bankanın garanti vermesi defter tutmaya göre işin farklı yanını oluşturuyor ve işlemi esnaf bakımından cazip hale getiriyor.

Fakat burada, parayı erken almak ve karşılığında bankaya komisyon ödemek gibi bir handikapla karşı karşıyayız. Bize göre, bu işlemde bankanın verdiği garanti ile yetinmeli; bunun peşin bir satış olmadığını düşünerek, parayı gününden evvel almak talebiyle bankaya komisyon ödemek zorunda kalınmamalıdır. Yani parayı süresinden önce çekmemelidir. Süresi geldiğinde ise yalnız müşterinin ödemeyi taahhüt ettiği para––yani satılan malın değeri olan para—çekilmelidir. Bu şartlarla post makinesi kullanmakta bir sakınca yoktur.

Demek, satıcı bu işlemi peşin satış değil; vadeli satış saymalıdır. Vadeli olması halinde, fiyat artışları dolayısıyla zararı kaçınılmaz olan kalemlerin satışları vade farklı olarak yapılabilir. Yani satıcı bu süre içindeki muhtemel artış oranını mala yansıtabilir. Bu caizdir.

Fakat muhtemel fiyat artışından doğabilecek zararın, bankadan parayı peşin alarak kapatılması durumunda devreye banka girmiş oluyor. Bu durumda bankaya komisyon ödemek zorunda kalınıyor. Bankaya ödenen komisyon ise malın fiyatına zaten yansıtılıyor. Bu da malın fiyatına ekstra bir yük getiriyor. Fiyat artışı görmeyecek kalemler bile, banka komisyonu dolayısıyla otomatik olarak artış görüyor.

Diğer yandan banka, kırk beş gün sonra ödemeyi taahhüt ettiği aynı parayı, kırk beş gün önce kendi belirlediği ilâve bir bedel ile satmış oluyor. Bir tür çek kırma işlemi gibi. Bu ilâve bedelin adına da komisyon diyor.

İşte dinen problem, bu komisyon ücretinde gözüküyor. Çünkü bu komisyon ücreti hizmet bedeli gibi görülse de, faize de benzeyen yönler taşıyor.

Bu durumda, bu konuda izleyeceğimiz yol şu olmalıdır:

1- Mümkünse bu işlemi faizsiz finans kurumları desteğinde yapmalıyız.

2- Bu işlemi, bankalarla yaptığımızda banka komisyonunu devreye sokmadan yapmalıyız. Bunun peşin bir alış veriş olmayıp, bir veresiye alış veriş olduğunu kabul etmeliyiz. Gereken mallarda vade farkını biz kendimiz müşteriye yansıtabiliriz. Meselâ kartla sattığımız malın bedelini kırk beş gün sonra alacağız; tamam. Bu, ticaretimizde belirli bir daralma getirecektir şüphesiz. Öte yandan sattığımız malın zam görmesi de söz konusu olabilir. Daralmanın yüksek olduğu ve zam göreceği de kesin olan malımızı kartla satarken kırk beş günlük vade farkını kendimiz koymamızda ve malın fiyatını ona göre belirleyip söylememizde bir sakınca yoktur. Çünkü vade farkı caizdir.

3- Hiç şüphesiz müşteriye kolaylık tanımanın rahmet ve bereket vesilesi olacağı düşünüldüğünde, mümkün olan kalemlerde vade farkını affetmenin daha efdal olduğunu unutmamalıyız.